

NATIONALE ARBEIDSRAAD

CENTRALE RAAD VOOR HET
BEDRIJFSLEVEN

ADVIES Nr. 2.164

CRB 2020-1065 DEF
CO 1000

Gemeenschappelijke Raadszitting van 26 mei 2020

Bijdrage van de CRB en NAR in het kader van de voorbereiding van het Nationaal Hervormingsprogramma 2020

x   x   x

3.126

Inbehandelingneming

In brieven van 29 januari 2020 verzoekt mevrouw Wilmes, eerste minister, de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven om, in de vorm van een advies, een bijdrage te leveren aan de voorbereiding van het Nationaal Hervormingsprogramma 2020.

In haar brieven geeft de eerste minister aan dat het advies van de Raden als bijlage bij het bovenvermelde programma zal worden gevoegd en, in de mate van het mogelijke, in aanmerking zal worden genomen in de tekst van het programma.

Bij deze brieven werden het plan van aanpak van het Nationaal Hervormingsprogramma 2020 alsook de aanbevelingen van 2019 gevoegd.

Het ontwerpadvies werd goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering van de Centrale Raad van het Bedrijfsleven op 20 mei 2020 en van de Nationale Arbeidsraad op 24 maart 2020 (bevestigd tijdens de plenaire Raad van 26 mei 2020).

Advies

Inleidende opmerkingen

In het Nationaal Hervormingsprogramma (NHP) brengen de verschillende regeringen van het land verslag uit over de uitgevoerde structurele hervormingen sedert de formulering van de landspecifieke aanbevelingen vorig jaar en preciseren ze welke maatregelen de komende maanden worden verwacht.

Het NHP moet een antwoord bieden op de vaststellingen die in het verslag over België werden geformuleerd, op de prioriteiten van de jaarlijkse groeianalyse en op het traject om de doelstellingen van de strategie Europa 2020 te bereiken. Het moet ook aangeven hoe de maatregelen van de verschillende overheden bijdragen aan de verwezenlijking van de Europese pijler van sociale rechten. Het NHP is ook gekoppeld aan de stabiliteits- en convergentieprogramma's.

De beleidscel van de eerste minister leidt het redactiecomité van het NHP. Het plan van aanpak wijst uit dat een eerste versie van het NHP beschikbaar zal zijn op 6 maart 2020 en het advies van de Raden wordt gevraagd tegen 8 maart 2020.

In het redactiecomité van het NHP zijn vertegenwoordigd: de FOD Kanselarij, de FOD Financiën, het Federaal Planbureau, de FOD Sociale Zaken, de FOD Werkgelegenheid, de FOD Beleid en Ondersteuning, de gewesten en de gemeenschappen. De regering draagt de eindverantwoordelijkheid voor het NHP.

Belangrijke domeinen die in het NHP aan bod komen, behoren tot de gedeeltelijke of exclusieve verantwoordelijkheid van de gewesten of van de gemeenschappen, waardoor coördinatie tussen de federale regering en de regeringen van de gewesten en de gemeenschappen noodzakelijk is. Deze coördinatie wordt georganiseerd binnen een politiek begeleidingscomité dat daartoe werd opgericht, alsook binnen het overlegcomité dat de verschillende overheden bijeenbrengt.

Uit de aanwijzingen die in het redactiecomité van het NHP werden gegeven, blijkt dat belangrijke domeinen die in het NHP zullen worden opgenomen in ruime mate overeenstemmen met de domeinen die traditioneel centraal staan in de sociale dialoog op nationaal, sectoraal en regionaal niveau. De Raden merken het voornemen van de regering op om in de tekst van het programma rekening te houden met de inbreng van de sociale dialoog, aangezien de twee Raden op federaal niveau de discussiefora zijn, en de plaatsen waar de inzet van de coördinatie van het Europees sociaal-economisch beleid en van de Europese aanbevelingen aan het adres van België wordt toegeëigend.

Beide Raden zijn het eens met het standpunt van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) in zijn advies van oktober 2019 waarin het aanbeveelt dat de nationale regeringen minimumnormen invoeren voor de raadpleging van de nationale sociale partners in verschillende stadia van het Europees semester. Er moet met name worden aangegeven of de regeringen zijn afgeweken van de voorstellen van de sociale partners en waarom. Voorts moet de deelneming van de sociale partners aan elke opvolging ter evaluatie van de tenuitvoerlegging van de voorstellen worden gegarandeerd¹.

De Raden vragen aan de regering om, als het ogenblik is aangebroken, het standpunt van de sociale gesprekspartners aangaande de voorstellen van aanbevelingen van de Europese Commissie te horen alvorens deze laatste worden besproken op het niveau van de Europese comités (Comité voor de Economische Politiek, Economisch en Financieel Comité, Comité voor de Werkgelegenheid, Comité voor Sociale Bescherming).

Ze drukken de wens uit dat op het meest geschikte ogenblik een presentatie van het ontwerp van NHP voor de sociale gesprekspartners wordt gegeven.

1. Dialoog met de regering

De redactie van het NHP gebeurt onder het gezag van de beleidscel van de eerste minister. De betrokkenheid van de sociale gesprekspartners bij de voorbereiding van dat document krijgt dus in de eerste plaats vorm via de contacten die de Nationale Arbeidsraad (NAR) en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) al enkele jaren onderhouden met de beleidscel van de eerste minister.

Naar aanleiding van de publicatie van het najaarspakket door de Europese Commissie worden in de Raden regelmatig contacten en hoorzittingen met de Belgische vertegenwoordigers in de Europese comités georganiseerd. Via de activiteiten van de NAR worden de sociale gesprekspartners nauw betrokken bij de werkzaamheden van het Comité voor Sociale Bescherming en het Comité voor de Werkgelegenheid, via regelmatige contacten met de Belgische vertegenwoordigers in deze comités en in het COREPER alsook met de vertegenwoordigers van de betrokken ministerkabinetten.

Uit het plan van aanpak blijkt dat hoofdstuk 3 van de tekststructuur van het NHP betrekking heeft op de aanpak van de belangrijkste sociaal-economische uitdagingen door ons land. Deze uitdagingen zijn de begroting en de staatsschuld, de arbeidsmarkt en het onderwijs, de investeringen en de mobiliteit, het ondernemerschap en de concurrentie. Aparte delen zouden worden gewijd aan de circulaire economie, het industriebeleid, het gebruik van de structuurfondsen en de betrokkenheid van de stakeholders.

Het deel over de investeringen moet een tabel bevatten met een lijst van investeringsprojecten, met name die welke verband houden met de duurzaamheidsdoelstellingen van de EU.

Hoofdstuk 4 heeft betrekking op de doelstellingen van Europa 2020 en op de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties.

Diverse uitdagingen in het plan van aanpak zijn nauw verbonden met bepaalde punten uit de akkoorden die de interprofessionele sociale gesprekspartners op 1 april 2019 in de Nationale Arbeidsraad hebben gesloten en sluiten aan bij de prioriteiten die de sociale gesprekspartners hebben geïdentificeerd in het [Verslag Werkgelegenheid-Concurrentievermogen van de CRB](#) dat op 25 oktober 2019 werd gepubliceerd.

---

¹ ECO/498, advies, Jaarlijkse groeianalyse 2019 (vervolgadvies)

De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven heeft dat verslag gepubliceerd in het vooruitzicht van het nieuwe federale regeerakkoord. Het verslag focust op de sociaal-economische uitdagingen van ons land en is voortgevloeid uit een dialoog die de leden van de CRB al jaren voeren op het vlak van de analyse van de sociaal-economische beleidsmaatregelen; het weerspiegelt de consensus binnen de instelling.

In het kader van de opstelling van het NHP 2020 vragen de sociale gesprekspartners aan de regering dat hun werkzaamheden weerklank zouden kunnen vinden in de tekst van het NHP. Deze verwijzingen in het NHP zouden een meerwaarde betekenen, aangezien ze erop zouden wijzen dat bepaalde in het NHP opgenomen regeringsacties tegemoetkomen aan de gemeenschappelijke bekommernissen van de sociale gesprekspartners m.b.t. de sociaal-economische beleidsuitdagingen. Ze zouden voorts een antwoord bieden op de door de Europese instanties gewenste betrokkenheid op nationaal niveau in de vorm van een daadwerkelijke dialoog tussen de representatieve sociale krachten en de verschillende instanties die zijn betrokken bij de uittekening van het sociaal-economisch beleid. Om tegemoet te komen aan de aanbevelingen van de Europese Commissie kan de regering zich baseren op de gemeenschappelijke analyse van de leden van de Raden m.b.t. de sociaal-economische beleidsdoelstellingen en de uitdagingen.

Beide Raden zijn het eens met de Europese Commissie, die herhaaldelijk de nadruk legt op de coördinatieproblemen die inherent zijn aan de sterk geregionaliseerde structuur van België en die een efficiënte organisatie van het openbaar bestuur vereisen, gelet op de talrijke beleidsniveaus. Wat de sociale gesprekspartners betreft, werden gezamenlijke initiatieven die jaren geleden werden aangevat de voorbije maanden versterkt. Concrete voorbeelden zijn opgenomen in de rubriek over de werkzaamheden van de NAR en van de CRB. Voorts hebben de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, de Nationale Arbeidsraad en de regionale sociaal-economische raden zich geëngageerd in een proces om gedeelde problematieken samen te onderzoeken en gemeenschappelijke initiatieven te ontwikkelen. Voorbeelden zijn: [de Gemeenschappelijke verklaring voor een betere regelgeving](#), [het gemeenschappelijk advies over het ontwerp van Nationaal Energie-klimaatplan](#), [de Gemeenschappelijke verklaring over de mobiliteit](#), [de gemeenschappelijke oproep om de transitie naar een circulaire economie te versnellen](#) of nog het recente advies over [de Single permit: voor een centraal elektronisch platform voor werkgevers en buitenlandse werknemers](#).

2. Dialoog met de Europese Commissie

Sinds enkele jaren vinden op sleutelmomenten van het Europees semester ontmoetingen plaats tussen de leden van de CRB en de NAR met de Desk België van de Europese Commissie ter gelegenheid van de publicatie van het "Landverslag België" door de Commissie. Ter voorbereiding van het landverslag worden de sociale gesprekspartners door de Commissie gehoord tijdens bilaterale ontmoetingen. In het verlengde van de publicatie van het voorjaarspakket van het Europees semester hebben deskundigen van de Europese Commissie de gelegenheid om met de twee Raden in dialoog te treden teneinde kennis te nemen van de reactie van de sociale gesprekspartners op de prioriteiten en voorstellen van de Commissie en zich te informeren over de resultaten van de sociale dialoog in België.

Deze dialoog met de Europese Commissie wordt sterk gewaardeerd door de leden van beide Raden omdat hij de noodzakelijke toelichting verschaft over het analytische kader en de evaluaties van de Europese Commissie m.b.t. het sociaal-economisch beleid van het land, over de onderliggende uitdagingen van die evaluaties, maar ook over de intenties van de Belgische autoriteiten in het kader van de coördinatie van het sociaal-economisch beleid op Europees niveau alsook de verbindingen, op alle beleidsniveaus, met de andere doelstellingen van de acties van de overheid en van de sociale gesprekspartners.

Eind november 2019 had in de CRB ook een ontmoeting plaats met de deskundigen van de Europese Commissie omtrent 4 thema's die het voorwerp waren van een focus in het VWC 2018-2019: mobiliteit, energie, goede regelgeving en opleiding/skills. Tijdens die ontmoeting heeft Europese Commissie specifieke vragen over die thema's gesteld die volgens haar interessant zouden zijn voor haar toekomstige werkzaamheden. De specifieke vragen werden naar de commissies ad hoc van de CRB gestuurd om te worden onderzocht. Het doel is naar de Europese Commissie terug te koppelen met de voorgestelde elementen van antwoord om input te leveren voor het debat met de Europese instanties. Dat debat moet het de Europese Commissie mogelijk maken haar analyses over België te verrijken.

Op initiatief van de nieuwe Europese Commissie zal de Europese **Green deal** centraal staan in de nieuwe strategie voor duurzame ontwikkeling van de EU, die van Europa het eerste klimaatneutrale continent wil maken tegen 2050.

In het vooruitzicht van de besprekingen in de verschillende Europese instanties over de *Green deal* achten beide Raden het fundamenteel dat België een gedeelde strategische visie op sociaal-economisch gebied uittekent die zin geeft aan de overheidsacties en een perspectief biedt voor de burgers en de ondernemingen in een context van ingrijpende ontwikkelingen, zoals de klimaatverandering en de noodzakelijke decarbonisatie van de economie, maar ook de technologische evoluties (met inbegrip van de digitalisering van de economie), de opkomst van nieuwe concurrenten op wereldvlak en de demografische ontwikkelingen. Deze visie moet worden uitgetekend via de coördinatie van de beleidsniveaus van ons land en met naleving van de specifieke sociaal-economische kenmerken van elke regio. De verschillende beleidsniveaus moeten beter gebruik maken van de bestaande coördinatieorganen en steunen op de sociale dialoog.

Beide Raden onderstrepen het belang van het engagement van de Europese Commissie m.b.t de overheidsacties die in het kader van de *Green deal* moeten worden gevoerd. Deze acties moeten zijn gebaseerd op een wetenschappelijke benadering en op algemene impactanalyses, en moeten de sociale dialoog op alle niveaus en in alle sectoren respecteren om te garanderen dat de beleidsmaatregelen op milieu-, economisch en sociaal gebied een rechtvaardige en billijke transitie verzekeren.

De set indicatoren voor de opvolging van de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen. De Europese Commissie heeft aangekondigd dat ze het macro-economische coördinatieproces van het Europees semester zal heroriënteren om de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties een centrale plaats te geven in de beleidvoering en de acties van de EU. Ze zal het Europees semester gebruiken om de nationale energie- en klimaatplannen op te volgen en ze af te stemmen op de nagestreefde doelstellingen.

Op 19 februari 2020 hebben de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en de Nationale Arbeidsraad een advies uitgebracht over de mondiale duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen (DOD's of Sustainable Development Goals – SDG's) die onder hun bevoegdheden vallen, nl. armoedebestrijding, gendergelijkheid, energie, waardig werk, strijd tegen ongelijkheden, mobiliteit, duurzame consumptie en productie, klimaat en een aanhoudende, inclusieve en duurzame groei.

In dat advies, dat een tussentijdse stap in hun werkzaamheden vormt, onderstrepen de Raden het belang van de SDG's en verheugen ze zich over de geleidelijke integratie van het Programma inzake duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties tegen 2030 (Agenda 2030) in het mondiale beleid (Eeuwfeestverklaring van de IAO over de toekomst van werk van 21 juni 2019), in het Europese beleid (Green deal, Europees semester en landverslagen) en in het nationale beleid (langetermijnvisie, federale plannen en rapporten, NHP). De tenuitvoerlegging van dat programma via de verwezenlijking van de SDG's biedt immers de mogelijkheid om de bestaande economische, sociale en milieuitdagingen aan te gaan en om te convergeren naar een welvarende, inclusieve en duurzame samenleving.

Op Belgisch niveau ondersteunen de Raden de tenuitvoerlegging van Agenda 2030, die nog te beperkt is in het Belgische beleid, meer bepaald door het ontbreken van een Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling sinds 2009, door een monitoringproces dat nog in de kinderschoenen staat en door een tekort aan becijferde doelen.

Om bij te dragen aan de toekomstige federale rapporten inzake duurzame ontwikkeling en aan het toekomstige Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling stellen de CRB en de NAR, die zo een voortrekkersrol vervullen, in het advies opvolgingsindicatoren voor en definiëren ze een ambitieniveau voor een reeks SDG's. Op die manier definiëren de Raden heel precies de inhoud die ze willen geven aan de beleidsmaatregelen die in België worden genomen om de SDG's van de VN te realiseren en leveren ze een basis voor de opstelling van een nieuw Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling. Door bijkomende op te volgen indicatoren te identificeren, geven de Raden aan welke problematieken volgens hen meer aandacht van de verschillende regeringen moeten krijgen. Zo sluiten de Raden nauw aan bij de verbintenissen die op internationaal niveau en met name door de IAO werden aangegaan.

Volgens de Raden is de monitoring van de uitgevoerde beleidsmaatregelen met een volledige set indicatoren en met concrete en meetbare doelen van kapitaal belang om de verschillen tussen de te halen doelstellingen en de situatie bij ongewijzigd beleid te onderkennen. De identificatie van de domeinen waarin de vorderingen van België niet beantwoorden aan zijn verbintenissen is noodzakelijk om het gevoerde beleid aan te passen en de tenuitvoerlegging van Agenda 2030 te doen vooruitgaan.

In de komende maanden zullen de Raden hun werkzaamheden ter zake voortzetten met drie doelstellingen: de werkzaamheden uitbreiden tot SDG 4, meer bepaald het levenslang leren; de set indicatoren blijven verfijnen en aanvullen; waar mogelijk elke subdoelstelling uitdrukken in cijfers.

3. De bijdrage van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

3.1 *Het verslag van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (2018 -2019): richtsnoeren om de sociaal-economische uitdagingen van België aan te gaan*

Als vertrekpunt van de werkzaamheden van de CRB werden de belangrijkste beleidsdoelstellingen geïdentificeerd: sociale samenhang, creatie van rijkdom, milieuduurzaamheid, houdbaarheid van de overheidsfinanciën en evenwicht op de lopende rekening van de betalingsbalans. Deze zijn absoluut noodzakelijk om een welvarende en duurzame samenleving tot stand te brengen.

Op basis van een evaluatie van de prestaties van België op het vlak van deze doelstellingen en rekening houdend met de maatschappelijke en technologische veranderingen waarmee het land - net als de rest van de wereld - geconfronteerd wordt, heeft de CRB een aantal belangrijke sociaal-economische uitdagingen voor de Belgische economie geïdentificeerd die volgens hem prioritair moeten worden aangepakt door de federale en regionale overheden.

In februari 2020 werden de belangrijkste boodschappen van het Verslag Werkgelegenheid-Concurrentievermogen voorgesteld tijdens een hoorzitting in de commissie Economie van de Kamer.

De belangrijkste uitdagingen voor de Belgische economie zijn de volgende:

- Naar **een meer innoverende economie** (zowel inzake processen, producten en zakelijke modellen) door een betere valorisatie van R&D en een sterkere diffusie van bestaande technologieën. In een veranderende sociaal-economische en technologische context en in het licht van de milieu-uitdagingen is het innovatievermogen van de economie van essentieel belang. Het biedt haar de instrumenten om zich zo goed mogelijk aan deze veranderingen aan te passen om waarde te blijven creëren, de sociale cohesie te waarborgen en antwoorden te bieden op de grote maatschappelijke uitdagingen, waaronder het leefmilieu. Dit omvat zowel innovatie als de verspreiding van innovatie tussen ondernemingen of sectoren. Nochtans vertoont de Belgische economie op beide gebieden zwakke punten. Om die te verhelpen, moet ze zorgen voor de aanwezigheid van meer ondernemingen van voldoende kritische omvang die nieuwe kennis en innovaties creëren, alsook voor een omgeving waarin nieuwe technologieën zich goed kunnen verspreiden over de hele economie. Een solide kennisbasis (inclusief de nodige competenties), voldoende ondernemersdynamiek, toegang tot buitenlandse markten en internationale openheid zijn hiervoor cruciaal.
- De **transitie naar een circulaire economie** – waarin de waarde van de producten en van de materialen maximaal behouden blijft en waarin de afvalproductie tot een minimum wordt beperkt – zal noodzakelijk zijn om een antwoord te bieden op de economische, sociale en milieu-uitdagingen. Op economisch vlak kan de transitie naar een circulaire economie een antwoord bieden op de sterke stijging van de vraag naar grondstoffen die we de jongste decennia waarnemen en die gevolgen heeft voor hun bevoorradingszekerheid en hun prijzen. Op milieuvlak moet ze het mogelijk maken de vernietiging van ecosystemen en de klimaatverandering aan te pakken, bijvoorbeeld door de winning van grondstoffen en de productie van emissies en afval te verminderen. Ten slotte kan de transitie nieuwe activiteiten genereren en de bestaande activiteiten reorganiseren, wat mogelijkheden in het leven roept voor de creatie van waarde en het scheppen van banen en in fine bijdraagt aan de versterking van de sociale cohesie.
- Een **sociaal en financieel houdbare sociale zekerheid**. Een adequate bescherming tegen inkomensverlies en armoede, ruime opportuniteiten voor elkeen op de arbeidsmarkt en een goed uitgebouwd maar financieel houdbaar stelsel van sociale zekerheid zijn fundamentele elementen voor de sociale cohesie. Naast het feit dat de sociale zekerheid een zekere inkomenszekerheid garandeert en een zekere bescherming biedt tegen armoede, vervult ze ook de functie van automatische stabilisator. Belangrijke tendensen hebben vandaag een

impact op de financiële en sociale duurzaamheid van de sociale zekerheid. De ontwikkeling van de financieringsbasis en de impact van de vergrijzing van de bevolking op de uitgaven voor pensioenen en gezondheidszorg behoren tot de belangrijkste. Technologische ontwikkelingen bieden mogelijkheden voor het scheppen van werkgelegenheid en groei, maar veranderen de vereiste vaardigheden en zijn van invloed op de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. De digitalisering en de deeleconomie zijn bronnen van nieuwe arbeidsvormen. De ontwikkeling van deze nieuwe arbeidsvormen, migratie, veranderingen in de gezinsstructuren en milieuveranderingen kunnen ook een impact hebben op de sociale en financiële houdbaarheid van de sociale zekerheid.

- **Een betere afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.** De Belgische economie kampt met een structureel mismatchprobleem op de arbeidsmarkt. Enerzijds blijft het moeilijk om tal van arbeidsplaatsen in te vullen. Anderzijds blijven specifieke groepen van de bevolking van werk uitgesloten worden. Dit verschijnsel blijkt in België een ernstige rem op de economische activiteit en een bedreiging voor de sociale cohesie te vormen. Bovendien dreigt het nog te verergeren als gevolg van de technologische en demografische veranderingen en van de transformaties die verband houden met de milieutransitie waaraan de economie het hoofd zal moeten bieden. Het mismatchprobleem op de arbeidsmarkt weerspiegelt een disfunctie op die markt en in de instituties die hem omkaderen (zoals het onderwijs- en opleidingsstelsel, het vervoer, de arbeidsbemiddelingsdiensten enz.), een disfunctie die groter dreigt te worden door de wijzigende technologische, sociale en demografische context en voor bepaalde bevolkingsgroepen een niet te verwaarlozen belemmering betekent in hun zoektocht naar werk. De uitdaging van de mismatch op de arbeidsmarkt aangaan, impliceert dus dat op verschillende terreinen moet worden gewerkt, ook buiten die markt zelf, door alle betrokken actoren - werkgevers, werknemers, het verenigingsleven en de overheid - te mobiliseren met de bedoeling een inclusieve economische ontwikkeling te garanderen waarbij de creatie van banen en toegevoegde waarde iedereen op een rechtvaardige manier ten goede komt.
- **Een ontwikkeling van de consumentenprijzen en business-to-businessprijzen in lijn met de belangrijkste drie buurlanden.** Consumptieprijzen en business-to-businessprijzen die in de pas lopen met de drie belangrijkste buurlanden zijn van fundamenteel belang. Een snellere prijsontwikkeling in België dan in de referentielanden weegt door op de gezinskoopkracht en remt aldus de groei van de vraag en, bijgevolg, de economische groei af. Het hoge prijsniveau van sommige diensten die worden verbruikt door de exportbedrijven vormt een handicap voor hun kostencompetitiviteit. Er moet voor worden gezorgd dat de toekomstige productiviteitswinsten in de dienstensector alle economische actoren ten goede komen dankzij een betere werking van de markten. In februari 2020 heeft het secretariaat van de CRB deze uitdaging over de prijzen voorgesteld aan de Belgische Mededingsautoriteit.
- **De energietransitie naar een koolstofarme economie** moet het mogelijk maken de milieulimieten en de milieuverbindingen van België na te leven en tegelijk energieprijzen te garanderen die competitief zijn voor de ondernemingen die gevoelig zijn voor de energieprijzen en die concurreren met buitenlandse ondernemingen, en ook betaalbaar voor de burgers (en meer bepaald voor de minstbedeelden). De energietransitie en de keuzes van de regering met betrekking tot de energiemix moeten de bevoorradingszekerheid garanderen. Onder deze voorwaarden zal de energietransitie, in het kader van een mondiale economie, kunnen bijdragen tot de consolidatie van een duurzame samenleving en van economische activiteiten die kwaliteitsvolle banen en een groei van de toegevoegde waarde in de nationale economie garanderen. In hun bijdrage aan het Nationaal energie-klimaatplan 2021-2030 maken de sociale gesprekspartners een afweging van de aanbevelingen aangaande de verschillende betrokken dimensies: bevoorradingszekerheid; een volledig geïntegreerde Europese energiemarkt; energie-efficiëntie en vraagbeheer; decarbonisatie; onderzoek en ontwikkeling. De gemeenschappelijke boodschappen kunnen een direct antwoord helpen bieden op de energie- en klimaatanbevelingen van de Europese Commissie aan België.

Tijdens een hoorzitting in de Kamer van Volksvertegenwoordigers op 22 januari jl. heeft de CRB aan de Commissie Energie, Klimaat en Leefmilieu de sleutelementen voor een transitie naar een koolstofarme economie voorgesteld. Het gaat om de krachtlijnen van de hoofdstukken over energie, klimaat, mobiliteit en circulaire economie van zijn Verslag Werkgelegenheid-Concurrentievermogen 2018-2019 en van de recentste werkzaamheden van de CRB over deze materies. Gezien de verhoogde inspanningen die nodig zijn om van België een koolstofarme economie te maken, en de urgentie in dit verband, heeft de CRB in het bijzonder gewezen op de noodzaak van een interfederale visie op deze drie gebieden en van coördinatie en samenwerking tussen alle bevoegdheidsniveaus (intrafederaal en internationaal), op het belang van de sociale dialoog en de raadpleging van de adviesorganen van het land, en op de noodzaak om voldoende middelen ter beschikking te stellen voor de financiering van de transitie. Hij drong ook aan op concrete prioritaire maatregelen waaraan het eerste evaluatieverslag van het geïntegreerde Nationaal Energie-Klimaatplan in 2021 aandacht zou moeten besteden.

Inzake governance hebben de zeven federale en regionale adviesraden bewezen dat een betere structurele samenwerking voor het energie- en klimaatbeleid tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus mogelijk is. Ze hebben samen [een advies over diverse transversale aspecten van het NEKP](#) uitgebracht: samenwerking, governance, statuut, herziening, structuur en evenwicht van het NEKP, alsook hefboomen, beleid en maatregelen. De CRB en de regionale adviesraden hebben voorts in een [gemeenschappelijke verklaring](#) alle regeringen van het land opgeroepen om overleg te plegen en hun acties op elkaar af te stemmen om de samenhang van het mobiliteitsbeleid te garanderen.

- **Naar een duurzamere en vlottere mobiliteit.** België staat voor een grote uitdaging op het gebied van een duurzamere en vlottere mobiliteit. De (duurzame) toegankelijkheid van economische zones en woongebieden verbetert niet, grotendeels als gevolg van de constante toename van de verkeerscongestie en het nog beperkte aanbod van alternatieven. Files remmen de economische welvaart af en wegen op het welzijn van de bevolking. Ze dragen bij tot de klimaatverandering en hebben een negatief effect op de kwaliteit van het leefmilieu, die belangrijk is voor de gezondheid van de huidige en toekomstige generaties. Het is noodzakelijk dat ons land een interfederale mobiliteitsvisie uittekent dat concrete actiedomeinen bevat en een breed maatschappelijk draagvlak geniet. Het uitblijven van een interfederale mobiliteitsvisie resulteert immers in een incoherent en ondoeltreffend mobiliteitsbeleid en remt de noodzakelijke investeringen in vervoersinfrastructuur en de ontwikkeling van het mobiliteitsaanbod af. Het duurzame mobiliteitsbeleid moet “tegelijk de navolgende doelstellingen nastreven: de burgers op een betaalbare, veilige en efficiënte manier toegang verschaffen tot goederen en diensten, arbeidsplaatsen en het sociaal maatschappelijk leven; de bedrijven in staat stellen om op een concurrentiële, veilige en efficiënte manier toegang te hebben tot hun grondstoffen en hun goederen en diensten op dezelfde manier te kunnen afleveren; de impact van de mobiliteit op het leefmilieu en de volksgezondheid minimaliseren” (VWC 2018-2019). De andere actiedomeinen zijn onder meer: een reflectie over het bestaande mobiliteitsstelsel en over de integratie van de verschillende modi in een perspectief van ontwikkeling van de multimodaliteit, een aantrekkelijker spoorvervoer van reizigers en goederen, een sterkere spoorregulator, een vernieuwd openbaar voertuigenpark, meer aandacht voor zachte mobiliteit, noodzakelijke investeringen om de vervoersinfrastructuur te optimaliseren, tenuitvoerlegging van technologieën ten dienste van een flexibel/moduleerbaar beheer van het verkeer en een herziening van de mobiliteitsfiscaliteit².

---

²Als een systeem van slimme kilometerheffingen voor alle voertuigen wordt ingevoerd, moet het de fiscaliteit verleggen van het bezit naar het gebruik van een voertuig. Verschillende voorwaarden moeten worden vervuld: het systeem moet worden geharmoniseerd op het hele Belgische grondgebied zonder de gewesten te beletten gedifferentieerde tarieven toe te passen; de heffing moet worden bepaald in functie van de congestie, de luchtvervuiling en het gebruik van de infrastructuur; er moet een analyse worden gemaakt van de sociale gevolgen van zo'n heffing en van de passende maatregelen die in dat kader moeten worden genomen; er moet blijvend worden geïnvesteerd in openbaar vervoer met een uitstekende dekking en een aangepaste infrastructuur, teneinde een betrouwbaar alternatief te bieden voor de eigen wagen (advies NEKP, 2019).

De Raad heeft ook een diepgaander onderzoek gewijd aan diverse factoren die moeten worden gemobiliseerd om de genoemde uitdagingen aan te gaan. Voor elke factor stelt een “focus” concrete sociaal-economische beleidsmaatregelen voor die moeten worden genomen en/of beginselen voor de tenuitvoerlegging ervan. De bedoeling is wel degelijk maatregelen en/of begeleidende beginselen te identificeren die de volgende (met name federale) regering in haar toekomstige verklaring zou kunnen opnemen. De focussen hebben betrekking op goede regelgeving, voortgezette opleiding, ontwikkeling van de multimodaliteit, energie en klimaat, ontwikkeling van de hogegroeiondernemingen en e-government.

3.2 Bijdrage van de CRB aan de Nationale Raad voor de Productiviteit

In december 2019 heeft de CRB zijn advies over het eerste jaarverslag van de Nationale Raad voor de Productiviteit (NRP)³ uitgebracht. Dat advies werd toegevoegd aan het verslag van de NRP en beide documenten werden genotificeerd aan de regering, het Parlement en de Europese Commissie. De bedoeling van het jaarverslag van de NRP is meer te weten te komen over de bronnen van de productiviteitsgroei en de oorzaken van de vertraging ervan te identificeren. België liet immers, zoals alle geavanceerde economieën, een algemene vertraging van de productiviteitsgroei optekenen sedert het begin van de jaren 2000. Deze vertraging was evenwel opvallender in België dan in de EU.

Het verslag van de NRP sluit aan bij het standpunt van de CRB waar het opmerkt dat de productiviteitsgroei een noodzakelijke voorwaarde is (1) opdat de werknemers en de investeerders profiteren van de voordelen van de economische groei en (2) om begrotingsmarges te kunnen creëren waarmee de waaier van mogelijke beleidskeuzen kan worden verruimd om zo de grote uitdagingen van onze tijd, zoals de vergrijzing van de bevolking en de klimaatopwarming, te kunnen aangaan.

De CRB verzoekt de NRP om in zijn volgende analyses aandacht te besteden aan de institutionele en politieke hefboomen die de productiviteitswinsten oriënteren naar de logica van een concurrerende economie zoals die in het verslag is gedefinieerd, nl. binnen een logica van sociale inclusie, respect voor het leefmilieu en financiële leefbaarheid. Deze hefboomen hebben meer bepaald betrekking op de governance, de rol van de openbare sector in de werking van de markt, de uitdagingen van de energietransitie en van de mobiliteit, de strategische investeringen, het onderwijs en de voortgezette opleiding, de ondernemersdynamiek, de innovatie en de verspreiding ervan, de rol van sommige diensten in het proces van internationale verdeling van de waardecreatieketen...

3.3 De overheidsfinanciën

Een belangrijk Europees beleidsterrein is de **Europese economische governance**. De Europese Commissie heeft begin februari 2020 een reeks documenten over een [evaluatie van de doeltreffendheid van het kader voor economisch toezicht](#) gepresenteerd. Ze lanceert ook een openbaar debat over de toekomst van de Europese economische governance. De resultaten van het debat zullen als uitgangspunt dienen voor alle latere fasen, ook voor de manier waarop de investeringen moeten worden behandeld in het kader van de begrotingsregels van de EU, met behoud van de garanties tegen de risico's die wegen op de houdbaarheid van de schuld. De CRB vraagt om te worden betrokken bij de initiatieven die de regering zal nemen voor de organisatie, op Belgisch niveau, van een openbaar debat over de wenselijke verbeteringen van de bestaande budgettaire governance van de EU.

---

³ De Nationale Raad voor de Productiviteit is het resultaat van een Europees initiatief. Een aanbeveling van de Raad van de Europese Unie (aanbeveling van de Raad van 20 september 2016 tot oprichting van nationale raden voor de productiviteit (2016/C 349/01)) verzoekt de lidstaten van de eurozone een Nationale Raad voor de Productiviteit op te richten om duurzame economische groei en convergentie te stimuleren. In België werd deze Europese aanbeveling ten uitvoer gelegd door de wet van 25 november 2018 houdende de oprichting van de Nationale raad voor de productiviteit (Staatsblad van 7 december 2018).

In diverse recente adviezen heeft de CRB het belang van gezonde overheidsfinanciën benadrukt om in de toekomst een goed niveau van welzijn en sociale bescherming te kunnen blijven garanderen. België loopt een ernstig risico door zijn toenemende begrotingstekort en zijn hoge schuldgraad en ook een niet te verwaarlozen risico door de begrotingsuitdagingen op lange termijn. Het is belangrijk structurele maatregelen te nemen door in te zetten op productiviteitsverhogingen en op een stijging van de werkgelegenheidsgraad. Er moet een evenwicht worden gevonden tussen, enerzijds, begrotingsregels die de houdbaarheid van de overheidsfinanciën garanderen en, anderzijds, het vermogen van de regeringen om de economische groei met productieve investeringen te versterken.

Investeringen - in infrastructuur, onderzoek, onderwijs, gezondheid - zijn een krachtige hefboom en een pijler van de economische en sociale vooruitgang. Ze maken het niet alleen mogelijk om vandaag de vraag te verhogen en banen te creëren, maar ook, als catalysator van de privéactiviteit, om de innovatie te ondersteunen en de competenties te verbeteren, de groeicapaciteit van de economie op lange termijn te vergroten en tegemoet te komen aan de noden van de burgers.

De CRB herinnert aan zijn verzoek aan de Belgische regering en aan de Europese Commissie om de productieve overheidsinvesteringen een gunstige behandeling in het kader van de Europese begrotingsregels te geven. Er moet rekening worden gehouden met de kwantitatieve aard van de overheidsuitgaven, maar ook met de kwaliteit en de doeltreffendheid ervan, in het licht van de economische groei en de werkgelegenheid, alsook van de sociale cohesie. Een toename van de investeringen, meer bepaald die van de overheid, moet erop gericht zijn zowel de economische groei op korte termijn als de potentiële economische groei op lange termijn te stimuleren. Dit laatste is van essentieel belang om houdbare overheidsfinanciën te waarborgen, vooral gelet op de uitdagingen op lange termijn door de toekomstige kosten van de vergrijzing van de bevolking en van de klimaatuitdaging, in het verlengde van de prioriteiten die in de Europese Green deal zijn vastgelegd.

4. De bijdrage van de Nationale Arbeidsraad

4.1 Inleiding

In België hangen de prioriteiten van de sociale partners ruimschoots af van het afsluiten en de inhoud van de interprofessionele akkoorden waarover de hoogste vertegenwoordigers van de sociale partners uit de privésector om de twee jaar onderhandelen binnen de "Groep van 10". In zijn vorige bijdrage aan het NHP 2019 maakte de Raad melding van raadplegingen die toen aan de gang waren over een voorontwerp van interprofessioneel akkoord voor 2019-2020. De sociale partners hebben na die raadplegingen geen interprofessioneel akkoord als dusdanig kunnen afsluiten. De organisaties hebben de onderhandelingen wel voortgezet binnen de Groep van 10 en de Nationale Arbeidsraad om een aantal punten uit dat voorontwerp van interprofessioneel akkoord te kunnen opnemen in een gemeenschappelijk werkprogramma. Uit die onderhandelingen is een geheel van akkoorden voortgevloeid, die de sociale gesprekspartners op 1 april 2019 in de Nationale Arbeidsraad gesloten hebben en die een aantal verbintenissen en gemeenschappelijke prioriteiten bevatten voor de periode 2019-2020.

Die akkoorden van 1 april 2019 omvatten tal van socio-economische aspecten die nauw verband houden met het nationaal hervormingsprogramma. Deze bijdrage moet de belangrijkste punten van die akkoorden en de uitvoering ervan toelichten, alsook de andere werkzaamheden die de sociale partners op interprofessioneel niveau verrichten in samenhang met de laatste aanbevelingen aan België in juli 2019 of, ruimer genomen, met het Europees Semester. In deze bijdrage ligt de focus op de informatie-elementen die de Raad niet heeft meegedeeld in zijn vorige advies nr. 2.124 over het NHP 2019.

4.2 *Werkzaamheden in samenhang met de aanbevelingen nrs. 2, 3 en 4 aan België*

Aanbeveling 2: de hindernissen om te werken wegnemen en de doeltreffendheid van een actief arbeidsmarktbeleid versterken, met name voor laagopgeleiden, oudere werknemers en mensen met een migrantenachtergrond. De prestaties en de inclusiviteit van de onderwijs- en opleidingssystemen verbeteren en de vaardighedenmismatches aanpakken.

4.2.1 Oudere werknemers

4.2.1.1 Stelsel van werkloosheid met bedrijfstoelage en landingsbanen

Ter uitvoering van de voornoemde akkoorden van 1 april 2019 is de Raad op 23 april 2019 overgegaan tot de verlenging voor de periode 2019-2020 van de collectieve arbeidsovereenkomsten betreffende de specifieke stelsels van werkloosheid met bedrijfstoelage (SWT). Tegelijkertijd zijn de sociale partners in een traject gestapt om de leeftijd voor toegang tot die SWT-regelingen vanaf 2021 op te trekken. De modaliteiten van die regeling werden vastgelegd in een aantal cao's die eveneens werden afgesloten op 23 april 2019 en waarbij werd overeengekomen dat er voor bepaalde specifieke stelsels (lange loopbanen, zwaar beroep, onderneming in moeilijkheden enz.) afwijkende toegangsmogelijkheden zijn.

Nog ter uitvoering van de akkoorden van 1 april heeft de Raad op 23 april 2019 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 137 gesloten, die de periode 2019-2020 betreft en in het verlengde ligt van de vroegere collectieve arbeidsovereenkomsten tot vaststelling van het interprofessioneel kader voor de verlaging van de leeftijdsgrens, voor wat de toegang tot het recht op uitkeringen voor een landingsbaan betreft, voor werknemers in bepaalde bijzondere loopbaansituaties (lange loopbaan, zwaar beroep of uit een onderneming in moeilijkheden of herstructurering). De bedoeling van de sociale partners is om het einde van de loopbaan "haalbaarder" te maken voor bepaalde bijzondere loopbaansituaties. De nieuwe cao legt voortaan de leeftijd om toegang te hebben tot een halftijdse arbeidstijdvermindering vast op 57 jaar en brengt de leeftijd om het werk met een vijfde te verminderen op 55 jaar.

4.2.1.2 In maart 2017 aangenomen Europese kaderovereenkomst inzake actief ouder worden

Ter herinnering, de Europese sociale partners hebben in maart 2017 een Europese kaderovereenkomst inzake actief ouder worden gesloten ter uitvoering waarvan elk jaar gedurende een periode van drie jaar om een rapport gevraagd wordt over de maatregelen die in de verschillende EU-landen worden genomen om de tewerkstelling van oudere werknemers te bevorderen. Om aan die vraag te voldoen staat de Raad in voor de coördinatie van de informatie die voorhanden is op de verschillende relevante niveaus en, in het bijzonder, op het niveau van de sociale en economische comités van de deelstaten en op het niveau van de sectoren.

Volgens het tijdschema voor de uitvoering van die Europese kaderovereenkomst heeft de Raad op 28 mei 2019 een tweede rapport (rapport nr. 113) aangenomen waarin nu de acties opnieuw in kaart worden gebracht die de sociale partners hebben ingevoerd en/of ondersteund ten gunste van de oudere werknemers om hen ertoe aan te zetten op de arbeidsmarkt te blijven of ernaar terug te keren. Die acties, die op federaal niveau, op het niveau van de gewesten en gemeenschappen en op intersectoraal en sectoraal vlak genomen zijn, kunnen bestaan uit financiële incentives en / of betrekking hebben op verschillende domeinen, zoals opleiding, mentoraat, een aangepaste arbeidsorganisatie. Ook al zijn de meeste van die initiatieven specifiek gericht op de oudere werknemers, ze sluiten een meer algemeen beleid van levenslange kwaliteitsvolle tewerkstelling dat ook bijdraagt aan de tewerkstelling van oudere werknemers, niet uit.

4.2.2 Vrijwillige terugkeer naar werk van personen met een gezondheidsprobleem

De sociale partners blijven voortdurend aandacht schenken aan de problematiek van de vrijwillige terugkeer van werknemers met een gezondheidsprobleem. Ter herinnering, er wordt een regelmatige opvolging van de uitvoering van de door de regering ingevoerde wettelijke en reglementaire bepalingen georganiseerd binnen een platform dat rond de NAR alle institutionele spelers en veldspelers die met deze problematiek te maken hebben (federaal en regionaal), verenigt. Momenteel worden de werkzaamheden daarrond, met de nadruk op het thema "preventie", voortgezet om goede praktijken aan het licht te brengen en de preventieve aspecten te onderzoeken. In de loop van februari 2020 werden in dat verband hoorzittingen gehouden om binnenkort een aantal concrete maatregelen te kunnen voorstellen ter verbetering van de huidige regeling waarbij uitgegaan wordt van de aanpak die de Nationale Arbeidsraad in zijn verschillende adviezen voorstaat.

4.2.3 Diversiteitsbeleid

De werkzaamheden van de sociale partners binnen de Raad rond de publicatie van een brochure om diversiteit en gelijke behandeling bij personeelswerving te bevorderen, werden voortgezet en gaan een eindfase in. Die brochure wil de sectoren en ondernemingen informatie, analyseroosters, instrumenten en concrete voorbeelden aanreiken om hen te helpen hun aanwervingsbeleid in overeenstemming te brengen met de antidiscriminatiewetgeving en, daarbovenop, objectieve aanwervingsprocedures aan te nemen die leiden tot meer diversiteit.

Aanbeveling 3: het investeringsgerelateerde economische beleid toespitsen op duurzaam vervoer, met inbegrip van verbetering van de spoorweginfrastructuur, decarbonisatie en energietransitie en onderzoek en innovatie, met name op het gebied van digitalisering, rekening houdend met regionale verschillen. De groeiende mobiliteitsuitdagingen aanpakken door de prikkels te versterken en belemmeringen weg te nemen om vraag naar en aanbod van collectief vervoer en vervoer met een lage emissie te vergroten.

Aanbeveling 4: de regelgevende en administratieve druk verminderen om ondernemerschap te stimuleren en de belemmeringen voor concurrentie in de dienstensector, met name telecommunicatie-, detailhandels- en professionele diensten, op te heffen.

4.2.4 Mobiliteitsbeleid

Ter uitvoering van de akkoorden die op 1 april 2019 in zijn midden gesloten zijn, heeft de Nationale Arbeidsraad een nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst nr. 19/9 gesloten betreffende de financiële bijdrage van de werkgevers in de prijs van het gemeenschappelijk openbaar vervoer van de werknemers. Die collectieve arbeidsovereenkomst beoogt op 1 juli 2019 de bijdrage van de werkgever in de prijs van de abonnementen voor het door de NMBS georganiseerde gemeenschappelijk openbaar vervoer te verhogen tot 70 % en vanaf 1 juli 2020 de minimumgrens van 5 km, berekend vanaf de vertrekhalte, op te heffen voor wat betreft de bijdrage van de werkgevers in de prijs van het abonnement voor het gemeenschappelijk openbaar vervoer, met uitzondering van het treinvervoer (tram, metro, bus of waterbus).

In het raam van de aanbeveling van 23 april 2019 aan de paritaire comités en aan de ondernemingen naar aanleiding van de akkoorden van 1 april 2019 gesloten in de Nationale Arbeidsraad werden de sectoren en ondernemingen verzocht in te zetten op een modal shift door de keuze voor openbaar vervoer en alternatieve vervoersvormen te stimuleren. De sociale partners hebben aanbevolen om gebruik te maken van het mobiliteitsbudget zoals ingevoerd bij de wet van 17 maart 2019 en hebben eveneens aanbevolen om gebruik te maken van de fietsvergoeding. De werkzaamheden om dat punt van de voornoemde akkoorden van 1 april 2019 uit te voeren, zijn momenteel aan de gang; bedoeling ervan is om op middellange termijn binnen een gemengde commissie NAR-CRB een nieuw systeem uit te werken dat inzet op het gebruik van duurzame mobiliteitsmodi en de vereenvoudiging van de bestaande stelsels.

4.2.5 Ecocheques

Ingevolge de invoering van een mobiliteitsbudget op 1 maart 2019 heeft de Raad beslist om de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden, te wijzigen om rekening te houden met de recente ontwikkelingen inzake zachte mobiliteit (steps, eenwielers en hoverboards zonder motor of met elektrische motor). Die nieuwe lijst is op 1 september 2019 in werking getreden.

Momenteel wordt ook overwogen of de “korte keten” eventueel moet worden opgenomen in de lijst van producten en diensten die met ecocheques aangekocht kunnen worden. Bij die werkzaamheden zou rekening gehouden moeten worden met de aangekondigde initiatieven op Europees vlak en, meer in het bijzonder, het nieuwe actieplan van de Europese Unie ten gunste van de circulaire economie, waarin de nieuwe strategie daaromtrent wordt vastgesteld ter uitvoering van de Green Deal van de Europese Commissie.

In dat verband werden de ecocheques erkend op Europees niveau als goede praktijk wat de circulaire economie betreft. Zie de volgende link: <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/good-practices/eco-vouchers-encourage-sustainable-consumption-including-second-hand-and-refurbished-goods>.

Tot slot worden de werkzaamheden van de Nationale Arbeidsraad omtrent de monitoring van de overgang naar elektronische ecocheques voortgezet. De Raad heeft zich al meermaals uitgesproken voor een volledige en definitieve overgang naar elektronisch ecocheques. Uitgaande van de eind 2018 geactualiseerde analyse van de Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV) zou een veralgemening van de elektronische ecocheques zorgen voor een bijkomende besparing op de administratieve lasten van zowat 13 miljoen euro, bovenop de 28 miljoen die sinds 2015 al werden bespaard.

4.3 Werkzaamheden van de Nationale Arbeidsraad in samenhang met het Europees Semester

4.3.1 Burn-out

Ter uitvoering van het interprofessioneel akkoord van 2017-2018 hebben de sociale partners binnen de Nationale Arbeidsraad een globale aanpak en een kader voor het opzetten van pilootprojecten voor primaire preventie van burn-out uitgewerkt (advies nr. 2.080 van 27 februari 2018). De eerste projectcyclus ging van start op 15 december 2018. Na afloop van een uitvoeringsperiode van een jaar zitten de projecten van die eerste cyclus nu in een eindbeoordelingsfase. In de loop van 2020 dient de Nationale Arbeidsraad, bijgestaan door een college van experts, die eerste cyclus globaal te evalueren. Aan de hand van die evaluatie zouden de sociale partners hun aanpak van burn-outpreventie moeten kunnen verfijnen en uit die eerste terugkoppeling vanwege het terrein zouden ze een aantal conclusies en operationele aanbevelingen moeten kunnen halen, die bestemd zijn voor de sectoren en ondernemingen.

Op 1 juni 2019 is trouwens een tweede projectcyclus gestart. Na afloop van een grondig onderzoek van de ingediende subsidie-aanvragen werden 37 projecten van ondernemingen en 3 projecten van sectoren in december 2019 geselecteerd door de minister van Werk, op basis van het in september 2019 uitgebracht advies van de Nationale Arbeidsraad, bijgestaan door een college van experts.

4.3.2 Toekomstgerichte arbeidsorganisatie

Naast de pilootprojecten rond burn-out willen de sociale partners, via een projectoproep, initiatieven stimuleren om toekomstgerichte arbeidsorganisatievormen te ontwikkelen. De besprekingen om dat punt van het interprofessioneel akkoord 2017-2018 te concretiseren, zijn aan de gang.

4.3.3 Herstructureringen

De werkzaamheden die de Nationale Arbeidsraad ter uitvoering van het interprofessioneel akkoord 2017-2018 betreffende de thematiek van de herstructureringen heeft verricht, hebben er op 17 december 2019 toe geleid dat een aantal aanbevelingen aan de paritaire comités en ondernemingen werden aangenomen, die terug te vinden zijn in aanbeveling nr. 28. Die aanbevelingen moeten zorgen voor een betere kwaliteit van de besprekingen tussen de werkgever en de werknemersvertegenwoordigers indien een onderneming in herstructurering is, in het belang van alle betrokken partijen. Het advies nr. 2.149 bevat een overzicht van de resultaten van die werkzaamheden en vermeldt dat de Raad zijn werkzaamheden wil voortzetten om tot voorstellen te komen met het oog op eenvoud en rechtszekerheid. Die werkzaamheden zijn in de Raad van start gegaan.

4.3.4 Overuren

In het raam van de akkoorden van 1 april 2019 heeft de Raad op 23 april 2019 de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 129 betreffende vrijwillige overuren gesloten, die beoogt het maximale quotum vrijwillige overuren per kalenderjaar op te trekken van maximaal 100 uren tot maximaal 120 uren. Dat doet geen afbreuk aan de door de arbeidswet van 16 maart 1971 geboden mogelijkheid om per kalenderjaar het maximale aantal vrijwillige overuren bij een door de Koning algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst te verhogen tot 360 uren.

4.3.5 Detachering van werknemers

In zijn advies nr. 2.147 van 26 november 2019 heeft de Raad zich uitgesproken over een voorontwerp van wet tot omzetting in het Belgisch arbeidsrecht van de laatste Richtlijn 2018/957 betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers. Daarin stelt hij voor dat een aantal wijzigingen worden aangebracht in het dispositief van het voorontwerp van wet en legt hij heel in het bijzonder de nadruk op het belang van preventie, door buitenlandse ondernemingen en gedetacheerde werknemers volledige (juiste en actuele), transparante en toegankelijke informatie te verstrekken over de sociale regelgeving die van toepassing is op detachering in België, waarbij de Raad benadrukt dat monitoring, controle en handhaving van de bepalingen inzake detachering uitermate belangrijk zijn.

De Raad deelt in dat advies ook zijn voornemen mee om de vrijstellingsmogelijkheden waarin Richtlijn 96/71/EG voorziet, te bespreken en om zich te buigen over de problemen die zich stellen met het in praktijk brengen van de omzetting van Richtlijn 2014/67/EU inzake de handhaving van Richtlijn 96/71/EG betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers. Die werkzaamheden zullen gebeuren in het informatieplatform sociale fraude dat in zijn midden werd opgericht in toepassing van de bepalingen in het Sociaal Strafwetboek. Begin 2020 werd een samenwerkingsprotocol tussen de Nationale Arbeidsraad en de Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (SIOD) gesloten om de werking van dat platform te organiseren. Dat platform moet de dialoog tussen enerzijds de regering en de SIOD, en anderzijds de sociale partners inzake socialefraudebestrijding bevorderen.

4.3.6 Aanvullende pensioenen

In het kader van de werkzaamheden van de werkgroep met de sociale partners binnen de beleidscel Pensioenen heeft de Raad zich in zijn advies nr. 2.155 grondiger gebogen over een aantal interpretatieproblemen die rijzen met betrekking tot de toepassing van de wetgeving die op termijn elk verschil in behandeling dat berust op het onderscheid tussen arbeiders en bedienden inzake aanvullende pensioenen moet opheffen. Advies nr. 2.155 geeft antwoorden op die praktische vragen zodat alle betrokken actoren vooruitgang kunnen boeken in hun werkzaamheden met het oog op het opheffen van de verschillen in behandeling tussen arbeiders en bedienden inzake aanvullende pensioenen.

In zijn aanbeveling van 23 april 2019 aan de paritaire comités en aan de ondernemingen naar aanleiding van de akkoorden van 1 april heeft de Nationale Arbeidsraad bovendien de onderhandelaars op sector- en ondernemingsvlak gevraagd om inspanningen te leveren om het verschil in behandeling dat berust op het onderscheid tussen arbeiders en bedienden inzake aanvullende pensioenen op te heffen, in het bijzonder in de sectoren en ondernemingen waar het verschil nog zeer groot is. Tot slot heeft de Raad gevraagd dat alle sectoren hem tegen 1 september 2019 een gemotiveerd verslag bezorgen omtrent de geboekte vooruitgang. De Raad zal vervolgens een globaal monitoringsverslag ten behoeve van de Groep van 10 opstellen, die hieruit de gepaste conclusies zal trekken.

4.3.7 Welvaartsvastheid

De Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven hebben op 29 april 2019, samen met het Algemeen Beheerscomité voor het Sociaal Statuut der Zelfstandigen (voor het gedeelte van de zelfstandigen) een advies uitgebracht waarin ze zich eenparig hebben uitgesproken over de omvang en verdeling van de welvaartsenveloppe die beschikbaar is voor de socialezekerheidsuitkeringen en de sociale bijstand voor de periode 2019-2020. De uitvoering van dat advies maakt integraal deel uit van de akkoorden van 1 april 2019.

In hun advies hebben de Raden en het ABC getracht de welvaartsvastheid van de uitkeringen te garanderen rekening houdend met het verzekering- en het solidariteitsprincipe. Ze hebben ook de wens uitgedrukt de armoedekloof verder te verkleinen en oplossingen voor te stellen voor specifieke probleemsituaties - in het bijzonder de situatie van de eenoudergezinnen -, zonder daarbij nieuwe werkloosheids- en inactiviteitsvallen te creëren en er ook op te letten dat ze met hun maatregelen geen bijkomende verschillen doen ontstaan tussen het stelsel van de zelfstandigen en het stelsel van de werknemers.